

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2007 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Hanna Kulesza

Protokolant: apl. adw. Ewa Kamecka

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2007 r. w Warszawie

sprawy z powództwa Wielobranżowego Przedsiębiorstwa Produkcyjno

Handlowego „M ” Spółka Akcyjna w B.

przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń Spółka Akcyjna w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje Towarzystwu Ubezpieczeń S.A. w W. stosowania w

umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o nazwie „Ogólne Warunki

Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w międzynarodowym transporcie

drogowym - Instrukcja"

o treści:

- „W razie niedopełnienia przez ubezpieczającego któregokolwiek z wyżej wymienionych obowiązków ubezpieczyciel może odmówić wypłaty odszkodowania w części lub w całości."

//. Oddala powództwo w pozostałej części.

///. Znosi wzajemnie między stronami koszty sądowe.

IV. Zasądza od Wielobranżowego Przedsiębiorstwa Produkcyjno Handlowego „M ” Spółka Akcyjna w B. na rzecz Towarzystwa Ubezpieczeń Spółka Akcyjna w W. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

V. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym Gospodarczym na koszt pozwanego.

/-/ SSO Hanna Kulesza

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21.04.2006 r. powód - W M S.A. wniósł o uznanie za niedozwolone postanowień stosowanych przez pozwanego we wzorcu umownym ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w międzynarodowym transporcie drogowym o treści:

- „Zakres ochrony ubezpieczeniowej nie obejmuje szkód powstałych wskutek pozostawienia bez nadzoru lub zapewnienia dostatecznego zabezpieczenia podczas postoju pojazdu (zgodnie z instrukcją stanowiącą integralną część niniejszych OWU)“
- „W razie niedopełnienia przez ubezpieczającego któregośkolwiek z wyżej wymienionych obowiązków ubezpieczyciel może odmówić wypłaty odszkodowania w części lub w całości.“

Zdaniem powoda, zakwestionowane postanowienia wzorca umowy kształtują prawa ubezpieczonego w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy. Ponadto zostały one sformułowane w sposób niejednoznaczny oraz upoważniają zakład ubezpieczeń do dokonywania wiążącej interpretacji postanowień umowy oraz dowolności w spełnieniu świadczenia.

Powód podniósł, że w oparciu o drugie z zakwestionowanych postanowień, pozwany może w sposób dowolny wykonywać obowiązki wynikające z umowy, może odmówić wypłacenia odszkodowania w całości lub części w przypadku stwierdzenia zaniechania obowiązków przez ubezpieczającego, bez konieczności wykazania związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy niedopełnieniem obowiązku przez ubezpieczającego a zaistnieniem szkody. W ocenie powoda zakwestionowane postanowienia odzwierciedlają klauzule abuzywne określone w art. 385³ pkt 9 oraz pkt 11 kc.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 479³⁹ z uwagi na wycofanie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Odpowiedzialności Cywilnej Przewoźnika w Międzynarodowym Transporcie Drogowym, których postanowienia powód kwestionuje. Na dowód wycofania przedmiotowych OWU z obrotu pozwany załączył kopię Uchwały Zarządu pozwanego nr 43/2004 z dnia 20.07.2004 r. która, w ocenie pozwanego, w postanowieniu § 3 pkt 3 stanowi o wycofaniu przedmiotowego wzorca OWU z obrotu.

Alternatywnie, na wypadek nieuwzględnienia wniosku o umorzenie postępowania

pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Odnosząc się do postanowienia zakwestionowanego w **punkcie a.** pozwu (§ 4 pkt wzorca OWU), pozwany wskazał, iż poprzez jego treść zmierzał do precyzyjnego określenia, jakiego rodzaju szkody objęte są ochroną ubezpieczeniową na podstawie umowy ubezpieczenia. Podkreślił, że do takiego postępowania jest nie tylko uprawniony, ale wręcz zobligowany w świetle przepisu art 6 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Pozwany wskazał ponadto, że oba zakwestionowane postanowienia nie mogą być uznane za niedozwolone z uwagi na treść przepisu art. 385¹ § 1 kc., ponieważ kształtują główne świadczenia stron.

Pismem z dnia 20.06.2006 r. powód złożył wnioski dowodowe, wnosząc o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia wykazu umów zawartych z użyciem wzorca zawierającego zakwestionowane postanowienia a także o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia wszystkich wzorców umownych - ogólnych warunków ubezpieczenia, będących przedmiotem uchwały zarządu pozwanego z dnia 20.07.2004 r. tzn. ogólnych warunków ubezpieczenia zatwierdzonych na mocy § 1 uchwały oraz ogólnych warunków ubezpieczenia wycofanych na mocy § 3 uchwały. Powód wniósł jednocześnie o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia pisma zawiadamiającego organ nadzoru, wraz z dowodem doręczenia pisma, o wprowadzeniu do obrotu OWU, o których mowa w § 1 uchwały zarządu pozwanego z dnia 20.07.2004 r. oraz zawiadomienia organu nadzoru o wycofaniu OWU, o których mowa w § 3 ww. uchwały zarządu pozwanego.

Powód wniósł ponadto o zwrócenie się do Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych o podanie terminów, w których pozwany poinformował organ nadzoru o wprowadzeniu do obrotu OWU, o których mowa w § 1 uchwały zarządu pozwanego z dnia 20.07.2004 r. oraz o wycofaniu OWU, o których mowa w § 3 ww. uchwały.

W uzasadnieniu swoich wniosków powód podniósł, że na podstawie OWU zawierających zakwestionowane postanowienia, pozwany zawierał ubezpieczenia na roczne i dwuletnie okresy. Tak więc, jeśli pozwany z dniem 02.11.2004 r. wycofał OWU z obrotu (czego pozwany dowodził w oparciu o § 3 uchwały zarządu z dnia 20.07.04 r.) to końcowy okres ubezpieczenia umów zawieranych może przypaść dopiero na dzień 02.11.2006 r., co oznacza, że przedmiotowe OWU są nadal stosowane z uwagi na fakt wykonywania umów zawartych z ich użyciem.

Powołując się na treść art. 241 ustawy z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej powód wskazał, że zakład ubezpieczeniowy zobowiązany jest do przekazania organowi nadzoru ogólnych i szczególnych warunków ubezpieczeń, w terminie 14 dni od dnia wprowadzenia ich do obrotu. Z uwagi na powyższe, zdaniem powoda, data rzeczywistego wprowadzenia do obrotu OWU, o których mowa w § 1 uchwały zarządu pozwanego, jak również data wycofania OWU, o których mowa w § 3 ww. uchwały, wynikać będzie z pisma zawiadamiającego organ nadzoru. Powód zwrócił również uwagę na okoliczność, że wskazana przez pozwanego uchwała zarządu z dnia 20.07.2004 r. w § 3 stanowi, że wycofano z obrotu wzorzec umowny pod nazwą „ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w międzynarodowym ruchu drogowym” a więc nie jest tożsamy z zakwestionowanym w pozwie wzorcem umownym pod nazwą „ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w międzynarodowym transporcie drogowym”

Odnosząc się do wyżej wskazanych wniosków powoda, pozwany wskazał, że dążą one wyłącznie do przewlekania postępowania.

Pozwany ponownie podkreślił, że wycofał z obrotu wzorzec OWU zawierający zakwestionowane postanowienia, wskazując, iż nieścisłość, której dopatrył się powód w treści Uchwały Zarządu nr 43/2004 z dnia 20.07.2004 stanowi jedynie pomyłkę pisarską.

W odniesieniu do stanowiska powoda, wg którego pozwany stosuje zakwestionowany wzorzec z uwagi na fakt ciągłego wykonywania umów zawartych z jego użyciem, pozwany zważył, że pojęcie stosowania wzorców umów w rozumieniu art. 479³⁹ kpc należy wiązać z momentem zawierania umów z użyciem tego wzorca, nie zaś z samym wykonywaniem przez strony postanowień umowy zawartej z użyciem tego wzorca.

Pozwany zakwestionował również twierdzenie powoda, według którego zakład ubezpieczeniowy zobowiązany jest do przekazywania organowi nadzoru ogólnych warunków ubezpieczeń w terminie 14 dni od dnia wprowadzenia ich do obrotu, a co za tym idzie, że datą rzeczywistego wycofania OWU, o których mowa w § 3 ww. uchwały, będzie data zawiadomienia organu nadzoru. Podkreślił, że przepis art. 255 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, na który powołał się powód, przestał obowiązywać z chwilą wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, a zatem pozwany nie miał obowiązku zawiadamiać organu nadzoru o wprowadzeniu OWU do obrotu

Rozpoznając przedmiotową sprawę Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności rozstrzygnięcia wymagał istniejący pomiędzy stronami spór dotyczący stosowania wzorca umownego zawierającego zakwestionowane postanowienia. Powód dowodził, iż pozwany stosował przedmiotowy wzorzec, pozwany natomiast twierdził, iż przedmiotowy wzorzec wycofany został z użycia z dniem 02.11.2004 r.

Sąd oddalił wnioski dowodowe powoda, złożone w piśmie z dnia 20.06.2006 r. uznając, iż nie będą one miały żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu na tle stosowania przedmiotowego wzorca umownego.

Zważyć należało, że zgodnie ze stanowiskiem przedstawionym przez pozwanego, Pojęcie „stosowania” wzorców umów należy wiązać z momentem zawierania umów z użyciem tego wzorca, nie zaś z samym wykonywaniem przez strony postanowień umowy zawartej z użyciem tego wzorca. W razie odmiennej interpretacji samo ustalenie momentu „zaniechania” stosowania zakwestionowanego wzorca, stanowiącego początek biegu 6 miesięcznego terminu do wygaśnięcia roszczenia zgodnie z przepisem 479³⁹ k.p.c., byłoby praktycznie niemożliwe bądź znacznie utrudnione. Należałoby bowiem badać wszystkie umowy zawarte z użyciem takiego wzorca oraz stan ich wykonania przez strony, a nawet po ich wygaśnięciu, rozwiązaniu bądź odstąpieniu od tych umów badać, czy nadal którejs z stron przysługują roszczenia wynikające z tych umów. Taki zakres kognicji wykracza poza ramy postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Tak więc abstrakcyjna kontrola wzorca w trybie art. 479³⁶ k.p.c. dotyczy wyłącznie treści zapisu wzorca a nie sposobu jego wykorzystania. Takie stanowisko zgodne jest z orzecznictwem Sądu Apelacyjnego (wyrok z dnia 30.11.2004 r. VI ACa 399/04.) oraz Sądu Antymonopolowego (wyrok z dnia 19.06.2002 r. XVII Amc 34/01). Z uwagi na powyższe, żądanie powoda dotyczące przedstawienia przez pozwanego wszystkich wykonywanych umów, które zawarte były z użyciem wzorca zawierającego zakwestionowane postanowienia uznać należało za bezcelowe.

Za nie mający żadnego wpływu na rozstrzygnięcie sporu uznać należało również wniosek powoda o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia pisma zawiadamiającego organ nadzoru o wprowadzeniu do obrotu ogólnych warunków ubezpieczenia, o których mowa w § 1 Uchwały Zarządu pozwanego z dnia 20.07.2004 r. Zważyć należało, zgodnie ze stanowiskiem pozwanego, że przepis art. 241 ustawy z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, na który powoływał się powód, utracił swoją moc z chwilą wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Z uwagi na powyższe pozwany nie był zobowiązany do przekazania organowi nadzoru wprowadzanych do obrotu OWU.

Oddalając wnioski powoda przedstawione w piśmie z dnia 20.06.2006 r., Sąd dostrzegł jednocześnie słuszność przedstawionych w nim argumentów dotyczących różnic w nazwach wzorca zawierającego zakwestionowane klauzule - (*Ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w międzynarodowym transporcie drogowym*) oraz

wzorca wskazanego w § 3 Uchwały Zarządu pozwanego z dnia 20.07.2004 r. *-(Ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika w międzynarodowym ruchu drogowym).*

Zważyć należało, że stojąc konsekwentnie na stanowisku, iż kwestionowany wzorzec umowny został wycofany z obrotu z dniem 02.11.2004 r., pozwany ani w swoich pismach procesowych, ani w toku rozprawy nie uzasadnił w przekonujący sposób, jaka jest przyczyna tej różnicy, wskazując jedynie, iż stanowi ona wyłącznie pomyłkę pisarską.

Oprócz różnic w nazwach wzorców umownych, Sąd dostrzegł ponadto różnice w zakresie terminów ich obowiązywania. O ile bowiem wzorzec dołączony do pozwu, zgodnie z § 20, znajduje zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 15.03.2002 r., o tyle uchwała zarządu, na którą powołuje się pozwany, w § 3 ust. 3 stanowi, iż z dniem 02.11.2004 r. wycofane zostają OWU obowiązujące od dnia 15.02.2002 r.

Z uwagi na powyższe Sąd zważył, iż pozwany nie dowiódł w należyty sposób, że zaprzestał stosowania wzorca umownego zawierającego zakwestionowane w pozwie klauzule, w związku z czym zachodzi konieczność dokonania ich merytorycznej oceny pod kątem abuzywności.

Przy dokonywaniu oceny postanowienia § 4 pkt 7 wzorca, zakwestionowanego w punkcie a. pozwu w sposób wyraźny rysuje się problem zakresu i przesłanek stosowania art. 385¹ § 1 k.c. W myśl tego przepisu, za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego sformułowania wynika zatem, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania nie znajduje zastosowania w stosunku do postanowień umowy określających główne świadczenia stron, jeżeli zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, póź. 1151 ze zm.) źródłem ochrony ubezpieczeniowej jest umowa. Wymieniona ustawa nie definiuje jednak umowy ubezpieczenia. Zawiera ją art. 805 § 1 k.c. Zgodnie z przywołanym przepisem głównym świadczeniem zakładu ubezpieczeń jest spełnienie

określonego świadczenia w przypadku zajścia przewidzianego w umowie wypadku. Zawarty w umowie ubezpieczeniowej katalog wypadków uzasadniających wypłacenie odszkodowania określa zakres ochrony ubezpieczeniowej i stanowi integralną część umowy, odnoszącą się do świadczenia zakładu ubezpieczeń, jakim jest wypłacenie odszkodowania, określa zatem główne świadczenie zakładu ubezpieczeniowego. W ocenie Sądu taki właśnie charakter ma postanowienie § 4 pkt 7 wzorca ogólnych warunków ubezpieczenia. Przytoczony zapis określa świadczenie główne ubezpieczyciela (zakres ochrony ubezpieczeniowej) i jest niewątpliwie sformułowany w sposób jednoznaczny, nie budzący żadnych wątpliwości. Z tych względów, mając na uwadze przepis art. 385¹ § 1 zdanie drugie, Sąd oddalił powództwo w tym zakresie jako bezzasadne.

Oceniając postanowienie zakwestionowane w **punkcie b.** pozwu, zawarte w punkcie 8 instrukcji stanowiącej integralną część wzorca OWU, Sąd zważył, że zakład ubezpieczeniowy ma prawo do określenia katalogu obowiązków, których musi przestrzegać podmiot podlegający ochronie ubezpieczeniowej jak również prawo do określenia sankcji na wypadek nie wywiązywania się z tych obowiązków. Jednakże, zdaniem Sądu, zastosowanie tak surowej sankcji jak odmowa wypłaty odszkodowania, czy też zmniejszenie jego wysokości, każdorazowo warunkowane być musi istnieniem związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy niedopełnieniem obowiązku a zaistnieniem szkody.

Kwestionowane postanowienie takiego zastrzeżenia nie zawiera, pozwala więc pozwanemu na odmowę wypłaty odszkodowania, bądź ograniczenie jego wysokości w każdym przypadku stwierdzenia naruszenia określonych w nim obowiązków, więc również w przypadkach, w których niedopełnienie obowiązku w żaden sposób nie przyczyniło się do powstania szkody.

Takie ukształtowanie umowy stoi w jawnej sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy podmiotów podlegających ochronie ubezpieczeniowej, stanowi zatem niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc.

Sąd zgodził się również ze stanowiskiem powoda, według którego zakwestionowane postanowienie sformułowane zostało w sposób niejednoznaczny przez co upoważnia pozwanego do dokonywania wiążącej interpretacji postanowień umowy oraz dowolności w spełnieniu świadczenia, odzwierciedla zatem klauzule abuzywne określone w art. 385³ pkt 9

oraz pkt 11 kc.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do treści art. 98 kpc oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono stosownie do treści art. 479⁴⁴ kpc.

SSO Hanna Kulesza